

סחורה בפירות שביעית

איסור הסחורה כולל הגבלות על האופן שבו מותר לשאת ולתת בפירות שביעית, ומותר להשתמש ב'דמי שביעית' כלומר, בכסף שניתן כתמורה לפירות השביעית. בשיעור זה נעסוק בעיקר בדיני המשא ומתן עצמו. בשיעור הבא נעסוק בעיקר בדיני 'דמי השביעית'.

יחידה א: המקור לאיסור סחורה

1. ויקרא פרק כה פסוק ו

וְהִיְתָה שֶׁבֶת הָאָרֶץ לְכֶם לְאֶכְלָה לֶךָ וּלְעֶבְדְּךָ וְלְאִמְתְּךָ

2. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף סב עמוד א

תניא: החמרין שהיו עושין מלאכה בפירות שביעית - שכרן שביעית.

מאי שכרן שביעית?

אילימא דיהבינן להו שכר מפירות שביעית, נמצא זה פורע חובו מפירות שביעית, והתורה אמרה: 'לאכלה' - ולא לסחורה?

ואלא דקדוש שכרן בקדושת שביעית, ומי קדוש? והתניא: האומר לפועל הילך דינר זה ולקוט לי ירק היום - שכרו מותר, לקוט לי ירק בו היום - שכרו אסור!

3. רמב"ן השגות על ספר המצוות - שכחת העשין מצוה שלישית

אמרה תורה בפירות שביעית: 'והיתה שבת הארץ לכם לאכלה', ודרשו: 'לאכלה' - ולא לסחורה'. וזה דבר תורה הוא, כמו שאמרו ב {פרק ה} אחרון של עבודה זרה.

ונכפלה זאת המצוה באמרו יתברך: 'ואכלו אביוני עמך'. שלא אמר: 'לאביוני עמך תעזוב אותם', כמו שאמר: 'לעני ולגר תעזוב אותם', בלקט ושכחה. אבל {=אלא} לשון אכילה מזכיר בהם הכתוב בכל מקום, והנה העושה סחורה בהם עובר בעשה.

❖ לדעת רמב"ן יש למנות את איסור הסחורה בפירות שביעית כאחת מתרי"ג המצוות, בניגוד

לרמב"ם שלא מנה אותה כמצווה. מדוע לדעתכם הרמב"ם לא מנה את המצווה הזו?

❖ מהי ראיית רמב"ן מלשון התורה המדברת על 'אכילה' ולא על 'תעזוב'?

4. הרב יחיאל מיכל עפשטיין - ערוך השולחן העתיד שמיטה - פרק כה אות ב

העושה סחורה בפירות שביעית או בדמיהן עובר על לאו הבא מכלל עשה ד'לאכלה' ולא לסחורה'. והרמב"ן ז"ל מנאה במנין העשין בספר המצוות, אבל הרמב"ם ז"ל לא מנה במנין העשין לא אכילת פירות שביעית... וגם העושה סחורה, אף על גב דוודאי עובר בעשה... {הטעם הוא ש} אין נכנסים להרמב"ם במנין העשין אלא אם כן אמרו חז"ל שזהו מצות עשה, כמו בבדיקת בהמות ועופות הטהורים שאמרו בספרי זו מצות עשה... כן נראה לי בדעת הרמב"ם.

❖ מהי הסיבה, לדעת ערוך השולחן, שאיסור סחורה לא נכלל במנין המצוות של הרמב"ם?

איסור סחורה - 'אבק שביעית'

5. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף כ עמוד א

תניא, רבי יוסי ברבי חנינא אומר: בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית: אדם נושא ונותן בפירות שביעית, לסוף מוכר את מטלטליו... לא הרגיש לסוף מוכר את שדותיו... לא באת לידו עד שמוכר את ביתו... לא באת לידו עד שמוכר את בתו {לשפחה}... לא באת לידו עד שלוח ברבית... לא באת לידו עד שמוכר את עצמו {לעבד}...

לקוט לי... אסור - בלשון 'לקוט לי ירק' התשלום הוא על עבודת הפועל, ולכן שכרו אינו קדוש בקדושת שביעית. אבל בלשון 'לקוט לי בו' התשלום הוא תמורה על הירק, לכן הוא נתפס בקדושת שביעית, וצריך יהיה לבערו בזמן ביעור פירות שביעית (על פי רש"י).

לא באת לידו - בדרך כלל כשאדם עובר עברה בפעם השנייה (עבר ושנה), קשה לו לחזור בתשובה, והוא ממשיך להדרדר.

6. תוספות מסכת קידושין דף כ עמוד א

אבקה של שביעית - פירוש איסור קל שבה, דעיקר איסור שביעית אינו אלא בעבודת קרקע כגון חרישה וזריעה. אבל משא ומתן אינו אלא עשה בעלמא, 'לאכלה - ולא לסחורה'.

❖ מהי לדעתכם כוונת התוספות במילים 'עיקר איסור שביעית'?

7. רבי משה (מהר"ם) בן חביב - כפות תמרים - מסכת סוכה דף מ עמוד ב - על תוספות שם

אפשר דמה שכתבו התוספות 'עיקר איסור בעבודת קרקע, כגון חרישה', היינו משום דהיא עבודת קרקע ועליה הקפיד הכתוב ושבתה הארץ שבת לה', אבל איסור סחורה הוא ענף ממצות שביעית, ולא אסר סחורה אלא כדי שלא יחרוש ויזרע, וכיון דאינו סחורה לא יחרוש ויזרע. ונמצא דעיקר האיסור הוא בעבודת קרקע אבל סחורה הוא איסור קל, ולכך נקרא אבקה של שביעית.

❖ מהו לדעת כפות תמרים הטעם לאיסור סחורה?

❖ עיון נוסף: מדוע לדעתכם איסורי החרישה והזריעה הם האיסורים העיקריים בשביעית?

8. בית הבחירה למאירי מסכת קידושין דף כ עמוד א

כבר ידעת שאיסור לעשות סחורה בפירות שביעית שנאמר 'לאכלה' - 'לאכלה - ולא לסחורה', ולא הבא מכלל עשה - עשה. אף על פי שאין בהם אלא עשה, לא יקל אדם בכך...

❖ לפי המאירי, מדוע איסור סחורה הוא איסור קל? השוו לדבריו במקור 11.

9. רבינו גרשום מסכת ערכין דף ל עמוד ב ד"ה אבקה של שביעית

עיקר איסור שביעית הוא זהו שמאצר פירות שביעית עד שמיטה. וסוחרין בפירות שביעית אינו עיקר איסור שביעית, אלא דקא דרשינן לקרא: 'לאכלה - ולא לסחורה'. ואף על פי כן גורם אותו עון שמוכר מטלטליו.

❖ מדוע לדעתכם סובר רבינו גרשום שהאיסור 'לאצר פירות שביעית' חמור יותר מהאיסור לסחור בפירות?

שיטת הערוך: סחורה אסורה מדרבנן?

10. רבי צבי הירש חיות - המהר"ץ חיות - מסכת ראש השנה דף כב עמוד א ד"ה וסוחרי שביעית

חידוש גדול מצאתי בערוך ערך אבק, שכתב: 'וסחורה בשביעית אינה רק מדרשא, כמו אבק רבית שאינו רבית גמור'. הנה מדמדמי ליה לאבק רבית משמע שכל עיקר סחורה בפירות שביעית אינו רק מדרבנן, וכל הפוסקים סוברים דהוא בעשה.

❖ לפי מהר"ץ חיות, מהו חידושו הגדול של הערוך?

❖ האם עובדת היותו של ספר הערוך מילון מאפשרת להבין אחרת את דבריו?

11. בית הבחירה למאירי מסכת ראש השנה דף כב עמוד א

סוחרי שביעית, רצונו לומר: שעושיין סחורה בפירות שביעית, והתורה אמרה: 'לאכלה - ולא לסחורה', ומכל מקום, הואיל ולא נתפרש בתורה בהדיא, כמדברי סופרים הוא נחשב.

❖ מהי דעת המאירי לגבי מקור מצווה זו? האם לפי זה ניתן ליישב את הערוך?

עד שמיטה - עד סוף שנת השמיטה, על מנת למכור את הפירות ביוקר בזמן שהם לא מצויים.

אבק - הערוך (שספרו משמש כמילון לביאורי מושגים בתלמוד) מתייחס לגמרא בקידושין (מקור 5) המכנה את איסור הסחורה בפירות שביעית - 'אבקה שביעית'.

סוחרי שביעית - המאירי מפרש את המשנה שבה נמנו הפסולים לעדות מדרבנן, וביניהם 'סוחרי שביעית'.

ומכל מקום - למרות שהאיסור לסחור בפירות שביעית הוא מן התורה, ומי שעובר על איסור תורה פסול לעדות מן התורה - סוחרי שביעית פסולים לעדות רק מדרבנן, כיון שהאיסור אינו מפורש בפוסקים.

יחידה ב: מהותו של איסור סחורה

עיינו שוב במקור 7 בדברי המהר"ם בן חביב. מה לדעתו הטעם לאיסור סחורה?

איסור סחורה נובע מדין ביעור שביעית

12. רש"י מסכת סוכה דף לט עמוד א ד"ה "אין מוסרין"

התורה אמרה (ויקרא כה) 'לאכלה' ולא לסחורה, שכל פירות שביעית חייבין להתבער בשביעית הן ודמיהן, ולא שיעשה בהם סחורתו להצניע לאחר שביעית ולהעשיר.

❖ **לפי רש"י, מהו הטעם לאיסור סחורה?**

13. תוספות מסכת סוכה דף לט עמוד א ד"ה שאין מוסרין

וקשה דאם כן {כדברי רש"י} לישתרו כל אותן דתנן במסכת שביעית (ז, ה) שיש להן שביעית ואין להם ביעור. ובהדיא פריך בשמעתין: 'אי הכי לולב אין לו ביעור', דמתקיים הוא, וקא אסר למסור דמיו לעם הארץ?

❖ **מהי קושיית תוספות על רש"י מצמחים שלא נוהג בהם ביעור?**

14. הרב יצחק יעקב וייס - שו"ת מנחת יצחק - חלק ח סימן ק

הנה מה שהקשו {התוספות}: 'דאם כן לישתרי בסחורה כל אותן דאין להם ביעור?' כפי המבואר בפני יהושע (בבא קמא קא עמוד ב), אין הכי נמי, דבאותן שאין להם ביעור מותר בסחורה לפירוש רש"י.

15. הרב שמואל הלוי וואזנר - שו"ת שבט הלוי - חלק ד סימן רלב

הנה רבותינו בעלי התוספות (מקור 13) הבינו בדעת רש"י ש'כל פירות שביעית חייבים להתבער בשביעית' שכתב רש"י (מקור 12), היינו אחרי שהגיע שעת הביעור בדבר שכלה לחיה מן השדה, ואם כן שפיר הקשו דהא לא שייך בלולב דמתקיים בארץ...

{תירוץ לשיטת רש"י}: נראה דהמצוה לאכל ולבער כל פירות שביעית בקדושת שביעית קודם הגיע זמן ביעורם... אמנם יסוד דבר זה לאו דוקא בפירות שיש להם זמן ביעור, דגם לולב וכיוצא בו דאין להם זמן ביעור, מכל מקום... זה שמוכר 'על מנת להתעשר', ורצונו לומר להניח המעות גם כן לשאר צרכים ולא יאכלו, ולא יבערנו בקדושת שביעית כהלכה, אם כן מבטל מצות ביעור פירות שביעית בזמן בקדושתן. ורש"י (מ ע"ב) דנקט הזמן של כלה לחיה וגו', היינו משום דאעיקר שביעית שהיא בפירות אכילה קאי, אבל הדין לא ישתנה גם בלולב וכיוצא בזה. ואם כן קרובים דברי רש"י לדברי התוספות.

❖ **מהו חידושו של שבט הלוי בדין ביעור שביעית? כיצד חידוש זה עוזר להבין את שיטת רש"י?**

❖ **מה הנפקא מינה ההלכתית בין הסבר שבט הלוי להסבר מנחת יצחק לדברי רש"י?**

16. רבי דוד רפפורט - מקדש דוד שביעית סימן כא

רש"י לא כתב בסוכה הטעם משום איסור אחר הביעור, אלא משום סחורה, דכל שמניחן לאחר שביעית חשיב סחורה. ואף אותן שאין להן ביעור, צריך לאוכלן ולבערן בשביעית. רק אותן שיש להן ביעור אם הניחן אחר זמן ביעורן נאסרין וצריך להפקירן, ואותן שאין להן ביעור אין נאסרין ואין צריך להפקירן, ורק לכתחילה צריך לאוכלן בשביעית, ולא להניחן למוצאי שביעית, משום סחורה... וכן לרש"י שהטעם משום סחורה, גם כן נראה דשייך רק בפירות שלקטן בשביעית, ומניח אותן לשמינית, דזה חשיב סחורה שמניח אותן להתעשר... אבל אם לקטן בשמינית לא שייך זה.

❖ **האם המקדש דוד סובר כשיטת שבט הלוי, או כשיטת מנחת יצחק?**

חייבין להתבער - בזמן
שכלו הפירות מהשדות, חייבים להוציא את הפירות מהבית ולהפקירם, פעולה זו נקראת 'ביעור שביעית'. הדמים ששולמו על פירות השביעית נהיים קדושים בקדושת השביעית וצריכים להתבער.

שיש להן שביעית... - צמחים הקדושים בקדושת שביעית, ואין להם דין ביעור שביעית. לשיטת רש"י שאיסור סחורה נובע מדין ביעור, בצמחים כאלו לא צריך לנהוג איסור סחורה. לולב אין לו ביעור... - ביעור שייך בצמח שאינו מתקיים זמן רב על העץ, וכיון שלולב מתקיים זמן רב, הוא אינו חייב בביעור. לכן לדברי רש"י לא אמור להיות איסור סחורה בלולב. וקא אסר... - הגמרא אוסרת לסחור בלולב למרות זאת.

איסור אחר הביעור - גידולים החייבים בביעור, ולא התבערו, נאסרים באכילה. **ואף אותן... -** לדעת מקדש דוד יש לאכול את כל גידולי השביעית במהלך השנה השביעית, אך רק אלו שיש להם ביעור נאסרים אם לא נאכלו עד למועד הביעור. **אבל אם לקטן בשמינית -** לדעת מקדש דוד האיסור להניח את פירות השביעית לשנה הבאה, האסור משום סחורה, אינו נוהג כשלוט בשנה השמינית כיון שיש בשדות פירות רבים שאינם מופקרים.

17. רבינו יהונתן על הרי"ף - מסכת סוכה יט עמוד ב (על דף לט עמוד א בגמרא) וקא עבר משום 'לאכלה ולא לסחורה' אם ישייר {המוכר} מאותן הדמים שלא יבערם כשיכלה לחיה שבשדה. אבל אם לא ישייר מהם אלא שיאכלם מיד - אין זה סחורה.

❖ לשיטת רבינו יהונתן, האם יש קשר בין הביעור לאיסור סחורה?

❖ מדוע לדעתכם אם מכלים את כספי המכירה לפני זמן הביעור לא עוברים על איסור סחורה?

איסור סחורה נובע מחשש להפקעת קדושת השביעית

18. חידושי הרשב"א - מסכת עבודה זרה דף סב עמוד א - ד"ה נמצא זה התורה אמרה 'לאכלה ולא לסחורה', פירוש {מותר} לאכלן בפני עצמן או למוכרן ולקנות בדמיהן דברים הנאכלים שיכולים להתבער אחר הביעור וקדושת שביעית תופסת בהן, אבל לא דבר הניתן לסחורה כגון עבדים וקרקעות או כסות וכלים...
וטעמא כדאמרן, דדבר הראוי לאכילה הואיל ונתפס בקדושת שביעית מותר. אבל דברים שאי אפשר לנהוג בהן קדושת שביעית כגון חלוק - אסור {מפני} שמפקיען מקדושתן.
ולפרוע חובו מפירות שביעית נמי מהאי טעמא אסור, שהרי דמי פירות שביעית נשארין בידו ואינם נתפסין והוא לה סחורה.

❖ לדעת הרשב"א, באיזה אופן אסורה סחורה בפירות שביעית? לפי זה, מדוע אסור לפרוע

בהם חוב? מה כוונת הרשב"א במילים 'שמפקיען מקדושתן'?

19. חידושי הריטב"א מסכת סוכה דף לט עמוד א ד"ה גמרא לא יש אומרים: שדעת רבינו ז"ל {רש"י} שאין בכלל מה שאמרה תורה 'לאכלה' אלא שיעור אכילת יום אחד דהיינו שלש סעודות כמצות שבת, אבל יותר מכאן סחורה הוא ואסור בכל אדם.
ואינו נכון, דאם כן למה אמרו ש'אין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ יותר ממזון שלוש סעודות' - אפילו לחבר נמי!
אלא ודאי כי מה שאמר הכתוב לאכלה היינו להזהיר שיאכל הם או דמיהם בקדושת שביעית ולא שיעשה מהם סחורה שאין קדושת שביעית נוהגת בהן, כגון בהמה טמאה עבדים וקרקעות ושאר מטלטלין שאין אלו מתבערין כדרך שפירות שביעית מתבערין, אבל למכור פירות שביעית בדמים הרשות בידו כמו שירצה, ובלבד שינהוג בהם קדושת שביעית.

❖ למה ה'יש אומרים' הבינו שלפי רש"י עוברים על איסור סחורה אם מוכרים פירות

שמספיקים ליותר מיום אחד? איך הריטב"א דוחה את דבריהם?

❖ לדעת הריטב"א מהו עניינו של איסור סחורה? האם אפשר להסביר כך גם את שיטת

רש"י?

האיסור רק כשמוכר באופן מסחרי

20. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ו הלכה א

אין עושין סחורה בפירות שביעית, ואם רצה למכור מעט מפירות שביעית מוכר.

21. ר"י קורקוס - הלכות שמיטה ויובל פרק ו הלכה א

דין זה נראה שלמד אותו ממה שאמר שם במשנה: 'אחרון אחרון נתפס בשביעית, והרי עצמו אסור', ונתבאר בעבודה זרה (נד, ב), הא כיצד: 'לקח בפירות שביעית בשר וכו'... וגם מדתן פרק ז דשביעית: 'לא יהא לוקח ומוכר בשוק, אבל לוקט ובנו מוכר על ידו.'

נראה שלא אסרו אלא כשלוקח הרבה ביחד כמנהג הסוחרים, כמו שהיו עושין אוספי שביעית... אבל אם מוכר מעט לקנות בו דבר מאכל מותר, שאין זו סחורה.

❖ האם הריטב"א (מקור 19) מסכים לדברי הרמב"ם ור"י קורקוס?

אוספי שביעית – הגמרא בסנהדרין (כד, ב) מכנה את האנשים האוספים פירות שביעית, ומוכרים אותם בכסף: 'אוספי שביעית', הפסולים לעדות משום סחורה.

למאה סאין... - תרומה
 שהתערבבה בפירות
 אחרים מתבטלת אם יש
 בתערובת פי מאה
 מהתרומה.
חוץ מדמי אותה סאה -
 הכהן ישלם עבור כל
 התערובת, פרט לשווי
 סאת התרומה השייכת
 לכהנים.
נחשדו כהנים אשביעית
 - מתוך שהכהנים רשאים
 לאכול תרומה (שהיא
 מצווה התלויה בארץ)
 ואסורה לישראל, הם
 מרשים לעצמם להקל גם
 בהלכות שביעית.

22. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כו עמוד א

סאה תרומה שנפלה **למאה סאין של שביעית** - תעלה, פחות מיכן - ירקבו...
 אמאי ירקבו? ימכרנו לכהן בדמי תרומה, **חוץ מדמי אותה סאה!**...
 אמר רב חייא משמיה דעולא: זאת אומרת **נחשדו כהנים אשביעית**.

23. תוספות מסכת סנהדרין דף כו עמוד א

ימכרו לכהנים בדמי תרומה - ואם תאמר: והא אסור לעשות סחורה בפירות שביעית, כדאמרינן במסכת
 עבודה זרה (דף סב עמוד ב) 'לאכלה - ולא לסחורה!'
 ויש לומר: דסחורה היינו כשמוכרה בשוק, כעין חנות דדמי לסחורה. אבל פעם אחת כעין אקראי בעלמא
 ליכא משום סחורה.

- ❖ **לדעת התוספות, מהו האופן שבו אסור לסחור בפירות שביעית?**
- ❖ **האם לדעתכם יש מחלוקת בין התוספות לרמב"ם?**

24. תוספות הרא"ש מסכת סנהדרין דף כו עמוד א

לא חשיב לסחורה אלא כשקנה על מנת למכור ולהרויח, אבל לוקט ומוכר שרי, והכי תנן במסכת שביעית:
 'לא יהא לוקח ירקות ומוכר בשוק, אבל לוקט ובנו מוכר על ידו'.
 ומיהו בתוספתא גרסינן: 'ולא יהא לוקט ירקות ומוכר בשוק'. וכן משמע עיקר, מדלא קתני במתניתין: 'אבל
 לוקט ומוכר בשוק'.
 ומיהו, שמא התם כשמוכר בשוק כעין חנות אף על פי שלקטם אסור דדמי לסחורה, כקונה ומוכר להרויח...
 ובריש פרק בתרא דעבודה זרה דאמרינן אסור לפרוע חובו מפירות שביעית משום דכתיב לאכלה ולא
 לסחורה, התם ניחא משום דלא קביל מידי תחותיה.

- ❖ **לדברי תוספות הרא"ש, מהם שני אופני האיסור למכור פירות שביעית?**
- ❖ **איך תוספות הרא"ש מסביר את האיסור לפרוע חוב מפירות שביעית? האם דבריו כדברי רשב"א וריטב"א (מקורות 18-19)?**

דרשות רבי יהושע אבן שועיב - פרשת בהר

והנה בפרשה הזאת רמז גדול על הבטחון, והוא ענין השמיטה שצוה השם יתברך
 שנשמיט כל הארץ ולא נעבוד בשנה השביעית שדה וכרם. וגם הפירות שיצאו
 מעצמם שלא נאסוף אותם לבית כדרך שאר השנים, כמו שאמר: 'שדך לא תזרע,
 וכרמך לא תזמור'...
 ובהיות ענין השמיטה חמור, צוה התורה לאכול הספיח והפרי ולאכלו בקדושה,
 ולא לעשות בהם סחורה, כמו שדרשו: 'לאכלה - ולא לסחורה'... ומי שלא היה
 בוטח בשם, ועושה 'עושר ולא במשפט' היה בא לידי עניות, כמו שדרשו מסמיכות
 הפרשיות. אמרו במסכת קדושין: 'בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית...'
 שמצוה גוררת מצוה, ועבירה גוררת עבירה. וכן היא אבקה של שביעית, כמו
 שאמרו... שסוחר פירות שביעית שאינו מקיים המצוה שנצטוה בה מביאו
 להתמוטט. שהוא לא בטח בשם יתברך, ואובד ממונו וגופו.

יחידה ג: גבולות איסור סחורה
על אילו גידולים חל איסור סחורה

דבר שראוי לאכילה -
'כסף משנה' מיישב את קושיית ראב"ד על הרמב"ם, מדוע מותר לרחוץ בשכר במרחץ שהוסק בתבן וקש של שביעית, ולא יהיה בכך איסור משום 'סחורה בפירות שביעית'?

25. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ה הלכה כ
מרחץ שהוסקה בתבן ובקש של שביעית {הראויים למאכל בהמה וקדושים בקדושת שביעית}, מותר לרחוץ בה בשכר.

אסור לשרוף... - לדעת
בינת אדם אסור להסיק תנור במאכל בהמה, אך מותר להסיק במאכל בהמה את המרחץ, כמו שכתב הרמב"ם בהלכה זו.

26. כסף משנה הלכות שמיטה ויובל פרק ה הלכה כ
לא נאסרה סחורה אלא **בדבר שראוי לאכילה**, וכדדרשין 'לאכלה - ולא לסחורה'.

רבי יאשיהו פינטו -
(שכ"ה - ת"ח) נולד לפני כ- 450 שנה בדמשק שבסוריה, ורוב חייו כיהן כרבה של דמשק. בהיותו בן 60 שהה שנה אחת בארץ ישראל. היה דרשן ופוסק, עסק גם בקבלה שאותה למד מהרב חיים ויטאל. לימים ר' שמואל, בנו של ר' חיים ויטאל, נהיה תלמידו וחתנו. בכתביו ובתשובותיו חומר רב על יהדות סוריה.

27. **רבי אברהם דנציגר - בינת אדם - שערי צדק שער מצות הארץ פרק יז הערה ג**
מה שכתב הכסף משנה... דסחורה אינו אסור רק במאכל אדם... צריך עיון: שהרי **אסור לשרוף קש ותבן** משום טעם זה: 'לאכלה - ולא להפסד', אף על גב דהוי מאכל בהמה. אלא צריך לומר דסבירא ליה לרמב"ם דזה לא הוי סחורה, כיון שאין הדבר בעין.

- ❖ מהי קושיית ה'בינת אדם' על הכסף משנה?
- ❖ עיון נוסף: עיינו ברש"ש שביעית (ח, יא), שמקשה קושיה נוספת על דברי ה'כסף משנה'.

שלב גידול הפרי שהחל ממנו מתחיל איסור הסחורה

28. **הרב יאשיהו פינטו - שו"ת נבחר מכסף - יורה דעה סימן כג**
{מותר ל} מכור או {לה} שכיר את הכרם קודם שיהיו הענבים **כפול הלבן**, דהא נפקא לן איסורא דסחורה דפרי שביעית מדכתיב 'לאכלה'. ודרשין בתורת כהנים: 'לאכלה ולא לסחורה', והכי דרשין מיניה נמי: 'לאכלה - ולא להפסד'. ותנן: 'מאימתי אין קוצצין האילן בשביעית' (שביעית ד, י), משום דלאכלה אמר רחמנא ולא להפסד... ולמדנו בפחות מכאן מותר לקצצן ולית כאן 'לאכלה ולא להפסד', ואף אנו נאמר {ש} בפחות מזה השיעור מותר למכרם או להשכירם דלית כאן 'לאכלה ולא לסחורה'.

- ❖ מהי ראיית הרב פינטו לכך שאיסור הסחורה מתחיל רק מהשלב שהפירות גדולים 'כפול הלבן'?

29. **הרב משה קלירעס - תורת הארץ - סימן ח אות סג**

ראיתי בקונטרס הלכות שביעית, שהביא בשם הרב הגאון ר' צבי פסח פראנק שליט"א... על המשנה דמעשרות (ה, ג) שנראה מלשונה דגם **איסור מכירת פירות שביעית לחשוד** תלוי בעונת המעשרות, ומה ענין זה לזה?

והעלה בפלפולו, דהא דאמרין בשביעית (ד, ז) דגם בעודו בוסר אסור לאבד יש לומר שהוא רק מדרבנן, אבל עיקר קדושת שביעית חלה רק משראוי לאכילה, דרק מלאכלה ממעטינן מלוגמא והפסד וסחורה... ולפי זה {בשלב שהפירות עדיין בוסר} מותר למכור גם הרבה כיון דעדיין אין עליהם קדושת שביעית, אין עליהם קדושת שביעית ואין על זה איסור סחורה... אבל שאר דיני שביעית גזרו בזה, כמו שאסרו להפסידם, כן גזרו בהם איסור סחורה...

ולכאורה יש להוכיח... דמן התורה אסור להפסיד פירות שביעית אף קודם שהגיעו לעונת המעשרות... ונראה לומר דמה דתלתה המשנה דמעשרות (ה, ג) הנזכרת איסור מכירת פירות שביעית לחשוד בהגיעו לעונת המעשרות, אין הטעם משום דקודם לזה אין עליהם קדושת שביעית מהתורה... רק הטעם הוא משום דלא שייך מכירה בפירות שביעית כי אם לאחר שהגיעו לעונת המעשרות, דהא פירות שביעית הם הפקר לכל, וכשבאו לכלל פרי נעשו הפקר, **ובמחובר אי אפשר לזכות בפירות שביעית**, ולתלשם מן האילן אסור משום הפסד הפירות.

איסור מכירת פירות שביעית לחשוד - ישנו
איסור למכור פירות שביעית לאדם החשוד שלא ינהג בהם כדין. בשיעור הבא נרחיב בגדרי איסור זה.

ובמחובר אי אפשר... -
על מנת לזכות בבעלות על הפירות צריך לעשות בהם מעשה קניין. בשנת השמיטה שהפירות אינם שייכים לבעל הקרקע, אין מעשה קניין שיועיל לזכות בפירות מחוברים.

- ❖ במה נחלקו תורת הארץ ורבי צבי פסח פראנק? כיצד כל אחד מהם מסביר את דברי המשנה שאסרה למכור לחשוד פירות שביעית רק משלב שהגיעו לעונת המעשרות ולא קודם לכן?
- ❖ עיון נוסף: השוו בין דברי תורת הארץ לבין דברי רש"ש במסכת ראש השנה ט, א (הובאו בשיעור בשיעור 6 מקור 35), לגבי האפשרות לזכות בפירות שביעית בעודם מחוברים לארץ.

יחידה ד: פרעון חוב מדמי שביעית

האם פריעת חוב היא סחורה גמורה?

עיינו שוב בדברי הגמרא (מקור 2) ורשב"א (מקור 18).

30. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף נ עמוד ב, נב עמוד א

משנה: ומעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות, וליקט אדם אחד כלכלה של תאנים, ושלחן היתה ושל שביעית היתה, ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו, וקיבלה אחת מהן **על ידי כולו**, ואמרו חכמים: **אין אחיות מקודשות**. **גמרא:** אמר רב: שמע מינה ממתניתין... המקדש בפירות שביעית – מקודשת.

על ידי כולו – עבור כולו. אין אחיות מקודשות – שתי האחיות שהתקדשו אינן מקודשות, בגלל איסור הקירבה שביניהן, אך שאר הנשים מקודשות למרות שהתקדשו בפירות שביעית.

31. תוספות מסכת עבודה זרה דף סב עמוד א

ואף על פי שאמרנו שאסור לפרוע חובו מפירות שביעית, משום דלאו לאכלה הוא, מכל מקום לקדש אשה מותר אף על גב דלאו לאכלה הוא, כדאמרין פרק האיש מקדש (קידושין דף נב): 'מעשה באחד שקידש חמש נשים בכלכלה של שביעית ואמרו חכמים אין האחיות מקודשות הא אחרות מקודשות', וטעמא דמשום פריה ורביה אקילו ביה רבנן. ומיהו יש לדחות: דהתם דיעבד, אבל לכתחלה אסור.

❖ **מהי לדעתכם הנפקא מינה להלכה בין שני תירוצי התוספות?**

❖ **מדוע, לפי התירוץ הראשון בתוספות, חכמים הקלו והתירו לקדש אשה בגידולי שביעית?**

32. חזון איש שביעית סימן יג אות כו

הא דאין פורעין חוב מפירות שביעית, אינו משום סחורה. שהרי **בלקח לעצמו והותיר מותר למכרו**, ואפילו הכי אסור לפרוע ממנו חוב. אלא כשם שאין מוכרין מאכל אדם ליקח מאכל בהמה דחשיב כמשמש כפירות שביעית שלא כדרך הנאתן הכא נמי כשפורע חובו חשיב כלקח דבר שאינו מהשתמשות פירות שביעית וגרע מאילו נתן במתנה.

לקח לעצמו והותיר ... - אדם שזכה בפירות מההפקר, אינו עובר על איסור סחורה אם מוכרם.

ונראה דאיסור זה הוא מדרבנן (וכמו שכתב תוספות עבודה זרה {במקור הקודם, בתירוץ הראשון} דמשום פרייה ורבייה אקילו רבנן, ואף למאי לכתבו שם לדחות {בתירוץ השני}, יש לומר דלא הקילו רבנן לכתחלה, אבל האיסור הוא מדרבנן) והלכך הקילו **בקצצו מזונותיו עליו**, אף על גב דתנן (פרק ה) לא יתנונו לספר, והכא מותר ליתנונו לשכיר והשכיר עושה עבודתו בשכרן, אלא כיון שפסק עמהן מזונות והוא נותן להן על שלחנו נראין כאנשי ביתו.

בקצצו מזונותיו עליו - אף שאסור לשלם שכר פועלים בפירות שביעית, מותר לתתם לפועל אם סיכם איתו (קצץ) שחלק משכרו יהיה במזונות.

❖ **מהי ראיית ה'חזון איש' לכך שפריעת חוב אינה כאיסור סחורה?**

❖ **האם, לפי החזון איש, התוספות סוברים כשיטת הרשב"א והריטב"א (מקורות 18-19)?**

משלוח מנות מפירות שביעית

33. תוספתא מסכת שביעית (ליברמן) פרק ז

אחד שביעית ואחד מעשר שני אין פורעין מהן מלוה וחוב, ואין משלמין מהן **גמולין**, ואין פודין בהן שבויין, ואין עושין בהן שושבינות, ואין פוסקין מהן צדקה, אבל משלחין מהן **דבר של גמילות חסדים**. וצריכין להודיע {למקבל שמדובר בפירות שביעית}.

❖ **עיון נוסף: עיינו ברמב"ם שמיטה פרק ו הלכה י שפסק כתוספתא.**

גמולין - מחזיר טובה על מה שקיבל. **גמילות חסדים** - נותן מבלי שקיבל, ומודיע למקבל שאלו פירות שביעית, על מנת לא ליצור מחוייבות להחזיר לו טובה (על פי בית יוסף יורה דעה סימו שלא)

34. רבי יוסף אלחכם - שו"ת תורה לשמה סימן קצג

שאלה: ראובן... שלח לשמעון אהובו משלוח מנות בפורים, ושמעון הוא גם כן צריך לשלוח לו מנות, והיה לו פירות שביעית, אם יוכל לשלוח לו מנות מפירות שביעית, או דילמא אסור דחשיב זה כפורע חובו מדמי שביעית כיון שכבר ראובן שלח לו, והרי שמעון הוא עתה מוכרח גם כן לשלוח לראובן כפי המנהג והנימוס של העולם? **תשובה:** ... שמעון ששולח לראובן מנות מפירות שביעית נמצא בזה משלם מהם תשלומין, ואסור. ולא דוקא פירות שביעית עצמן אלא גם בדמיהם אסור לעשות כן, וכן הוא הדין דאסור לשלוח

מדמיהן מתנה לבית החתן והכלה בחופה, לאותם שכבר הם שלחו לו מקודם בחופה שהיה אצלו, כי הוא מוכרח לשלוח עתה להם כפי המנהג ונימוס העולם, והרי זה כפורע חובו.

משלוח מנות הראשון -
אדם מחויב לשלוח משלוח מנות אחד לפחות בפורים.
ברמב"ם הנ"ל ויש אומרים... - הרמב"ם בפסק את התוספתא במקור 33 שאין משלחין גמולין, היינו כשגומלין טובה. אמנם, בפאת השולחן כתב שיש שמתירים לגמול טובה עם פירות שביעית, ובתנאי שמודיעים שאלו פירות שביעית.
תשלומי חסד - תשלום תמורה על חסד שגמלוהו.

35. הרב שמואל וואזנר - שו"ת שבט הלוי חלק ז סימן קפג

משלוח מנות לפי דברינו איכא ביה שלושה דינים :

א. לשלוח **משלוח מנות הראשון** - כיון דמחויב לפרוע חוב זה של תקנת חז"ל הדבר נוטה שאסור לשלוח מדמי שביעית או פירות שביעית.

ב. והמקבל שכבר יצא אלא שגומל לו ושולח בחזרה - תולה **ברמב"ם הנ"ל ויש אומרים שבפאת השולחן** (ז), (י) ואיכא מקום להחמיר, אבל מאן דסמך איש אומרים, אין מזניחין אותו.

ג. תוספת משלוח מנות שדרך העולם כהיום לשלוח - פשיטא דמותר לשלוח, גם מדמי או מיין שביעית, כיון שאינו בגדר דבר שחייב, ואינו בגדר **תשלומי חסד**.

36. הרב יוסף ליברמן - משנת יוסף חלק א סימן כז

אבל בדיעבד כשכבר שלח בודאי יצא ידי חובה. מדתנן (שביעית ח, ח) אין לוקחין עבדים וקרקעות וכו' מדמי שביעית, ואמר עלה רבי יוסי בירושלמי: 'זאת אומרת, שאסור לאדם ליקח אשה מדמי שביעית'. אבל בדיעבד אם קידש אשה מקודשת... ואמר רב (קידושין נב, א) 'שמע מינה: המקדש בפירות שביעית מקודשת', ופירש רש"י והרחיבו התוספות אף על גב דאסור לקנות מהם חפץ כדכתיב לאכלה ולא לסחורה, הני מילי לכתחילה אבל בדיעבד המקח קיים.

ויש למצוא עוד טעם להיתר בדיעבד, על פי מה שכתב בשו"ת כתב סופר (אורח חיים קלט) לחדש... דמשלוח מנות שאני, שהוא בין לעניים ובין לעשירים, כי כן דרך אוהבים ששולחים זה לזה מסעודת שמחה, ואם כן יש לומר שיוצא כששולח משלוח מנות ממעות מעשר לעני, כיון שאין כאן חיוב נתינה, אלא העיקר לקרב הנייטא, ואם כן כשנותן לו מעשר עני על כל פנים משמח לבו, והשיג תכלית מבוקשו... וגם אם לכתחילה לא נסמוך על זה, כיון שנשאר בצריך עיון, אבל בדיעבד כשכבר שלח, יש לצרף סברא זו כסניף להיתר.

❖ **מהם שני הטעמים לכך שיוצא במשלוח מנות מפירות שביעית, לדעת ה'משנת יוסף'?**

37. הרב שלמה זלמן אויערבך - שולחן שלמה - עמוד רמא

מותר לקיים מצות משלוח מנות בפירות שביעית, וכן מותר להחזיר משלוח מנות לאחד ששלח לו משלוח מנות מפירות שביעית. משום דמשלוח מנות אינו חוב, דחוב שהוא מחמת מצוה ולא חוב ממון שאפשר להוציאו בדיינים אין בו משום איסור סחורה, ולכן אין בו משום איסור פרעון חוב מדמי שביעית. אבל השולח מנה מפירות שביעית על מנת שהמקבל יחזור ויתן לו מנה, מסתבר דחשיב סחורה ולא משלוח מנות.

❖ **מהי נקודת המחלוקת בין הרב אויערבך לרב וואזנר (מקור 35)?**

38. הרב שניאור זלמן רווח - יבולי השדה חוברת א - עמודים רו - רז

לעניות דעתי יש עדיין מקום לדון בזה, שהנה... גם לענין צדקה והוא הדין לענין פדיון שבויים אם **לא פסקו עלינו** מותר ליתנו מפירות שביעית... ולא אמרינן שזה כפורע חובו מפירות שביעית, ועל כרחך כיון שזה מצוה אינו ענין לפריעת חוב, לבד אם פסקו עליו... אם כן נראה דשפיר מותר לשלוח מנות בפורים מפירות שביעית, כיון שזה שלו, ויכול בהחלט לשלוח מזה. ואין זה נראה כפריעת חוב, כיון שזה מצוה... יש להוסיף שגם לפי דעת העמודי אש... במצוה דרבנן אין חשש של פריעת חוב, ואם כן משלוח מנות אינו אלא מצוה מדרבנן, ואין חשש לפריעת חוב.

❖ **מדוע לדעת הרב רווח מותר לתת צדקה מפירות שביעית, אף שמקיים בכך את החובה**

שהתורה הטילה עליו? מהי סברת האוסרים?

לא פסקו עליו - גבאי הצדקה לא חייבו אותו.

יחידה ה': איסור סחורה על הקונה או המוכר?

39. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף לט עמוד א - משנה סוכה פרק ג משנה יא הלוקח לולב מחבירו בשביעית - נותן לו אתרוג במתנה, לפי שאין רשאי ללוקחו בשביעית.

נותן לו אתרוג במתנה - המוכר יתן לקונה את האתרוג במתנה, כיון שהאתרוג קדוש בקדושת שביעית. על הלולב הקונה ישלם, כיון שאין בו קדושת שביעית.

40. בית הבחירה למאירי מסכת סוכה דף לט עמוד א ידעת שאין עושין סחורה בפירות שביעית, ועמי הארץ חשודים בכל אלו, ומתוך כך אסור ליקח פירות שביעית מעם הארץ, שמא שביעית הם והוא נעשה על ידינו סוחר בהם.

❖ **האם לדעתכם ניתן לדייק מדברי המאירי אם איסור הסחורה מוטל על המוכר או על הקונה?**

בדליכא איסור סחורה - מהר"ם בן חביב מבאר את הגמרא לפי דברי התוספות שאיסור סחורה לא קיים כשאדם אוסף מההפקר שלא על מנת לסחור, או כשמוכר מעט. בדבריו הוא מוכיח שהגמרא לא עסקה באופן שיש איסור סחורה.

41. רבי משה (מהר"ם) בן חביב - כפות תמרים - מסכת סוכה דף לט עמוד א מתניתין {המשנה במקור 39 שאסור לקחת פירות שביעית מעם הארץ} אי אפשר לאוקומה משום איסור סחורה, משום דקתני סיפא: 'לפי שאין אדם רשאי ללוקחו בשביעית', דהאיסור הוא על הלוקח, דאי משום סחורה, האיסור הוא על המוכר. והוי ליה למימר: 'לפי שאינו רשאי למוכרו בשביעית', ואם כן מדקתני 'ללוקחו' ולא 'למוכרו' על כרחך מיירי בדליכא איסור סחורה.

❖ **האם לדעת מהר"ם בן חביב איסור סחורה מוטל על המוכר או על הקונה?**

42. הרב שלמה זלמן אויערבך - שו"ת מנחת שלמה - חלק א סימן מד מבי"ט (חלק א סימן כא) סובר שחייבים לנהוג קדושת שביעית גם בשל נכרים, ומכל מקום כתב דאף שלכאורה נראה שהנזהרים לאכול {מיבול הנכרים} בקדושה, אסור להם לקנות או למכור פירות שביעית למי שאינו נזהר, אולם לאחר דקדוק יפה נראה שמותר לקנות מהם, ולא יחושו למה שהם מוסרים להם דמי שביעית.

אסור להם לקנות או למכור - אם ישנה קדושה בפירות שביעית שגדלו אצל גוים, הפירות יהיו אסורים גם בסחורה. **עוורים -** אינם יודעים את האיסור ונחשבים כעוורים לעניין איסור 'לפני עוור לא תתן מכשול'.

גם מותר למסור להם מעט פירות שביעית שלא במדה, ולא יחושו לזה שלא יאכלום בקדושה, כיון שהדבר להם היתר שסומכים על המורים להם היתר, ולא נדון אותם כעוורים' שלא ליתן להם דבר שנראה להם היתר, עד כאן תורף דבריו. הרי מבואר דלא חייש כלל לזה שהלוקח מבקש את המוכר לשקול, וגם מכשיל אותו באיסור סחורה שיש רק על המוכר.

❖ **עיון נוסף: מדוע לדעתכם אין איסור להכשיל את המוכר באיסור סחורה?**

43. ****הרב פנחס הורוויץ - המקנה - מסכת קידושין דף נב עמוד א**** המקדש בפירות שביעית מקודשת - לכאורה קשה, לפי מה שכתבו רש"י ותוספות דאיכא איסורא, דכתיב: 'לאכלה - ולא לסחורה', אלא דבדיעבד הקידושין תופסין, משום דהמקח קיים. אם כן הא קיימא לן: 'אין שליח לדבר עבירה' ופירש התוספות (בבא מציעא י, ב) דאפילו בדיעבד השליחות בטל. דלָמָה מקודשות כולן מטעם שליחות? הא כיון דאיכא איסורא על הלוקח כמו על המוכר בטל השליחות דידהו?

בדיעבד השליחות בטל - לדעת תוספות, בגלל שאין שליח לדבר עבירה' לא רק שהשליח עובר את העבירה ולא המשלח, אלא שהשליחות עצמה מתבטלת. לכן אם אדם שולח שליח לקדש אשה שאסורה לו, האשה לא תהיה מקודשת.

❖ **הסבירו את קושיית ה'מקנה', האם לסוברים שהאיסור על המוכר הקושייה במקומה עומדת?**

יחידה ו: סחורה בפירות שהגיעו מגוי

44. שו"ת מבי"ט חלק ג סימן מה (חלק א סימן שלו)

נראה לי דמהאי טעמא נמי נקל בדיני הסחורה בפירות שביעית, דהא דאמרינן: 'לאכלה ולא לסחורה' היינו בפירות ישראל שלקחום מן ההפקר, משדות ישראל. אבל מה שלקח בדמים פירות שביעית מן הגוי הרי תחילתו בסחורה, ומצי למימר: 'אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתועי דינא' בהדיה. אבל בשאר דיני שביעית שרבו לא מצאתי שום סמך להתיר.

❖ **מהו טעם המבי"ט להתיר סחורה בפירות שקונים מגוי?**

❖ **עיון נוסף: האם ניתן לדקדק מדבריו אם איסור הסחורה קשור בבעלות המוגבלת, כשיטת**

התוספות והרמב"ם (מקורות 20, 23), או בחשש שיעשה שימוש שאינו ראוי בפירות,

כרשב"א וכריטב"א (מקורות 18, 19)?

45. מהר"ם בן חביב - תוספת יום הכיפורים - מסכת יומא דף פג עמוד א

ולענין 'אין עושין סחורה בפירות שביעית', ועכשיו נוהגים לעשות. יש ללמד זכות כיון דשביעית בזמן הזה דרבנן, לא ראו להחמיר שלא לעשות בהם סחורה, מכח דאתו מאינו יהודי 'דלא מצית לאשתעווי דינא' בהדיה'.

❖ **מה הוסיף מהר"ם בן חביב על המבי"ט? האם יש הבדל מהותי בין שני ההסברים?**

46. שו"ת מהרי"ט חלק א סימן מג

ועוד סבור אני לומר: שכיון שכל זה הוא מטעם דאקרי קדוש, {אולם} כל {כסף} שהוא ביד הגויים נפקעה מקדושתה.

מהא דאמרינן פרק יש בכור... **בקשו לגנוז כל כסף וזהב** שבעולם, משום כספא ודהבא של ירושלים. והוינן בה: ירושלים הוה רובא דעלמא? ומשני: בקשו לגנוז **דינרא הדרייאנא טוריינא שייאפא**, עד שמצאו לה מקרא מהכתוב: 'ובאו בה פריצים וחיללוה', מכיון שבאו ליד עכו"ם נעשו חולין.

❖ **מהי טענת מהרי"ט לגבי דמי פירות שביעית שהגיעו לידי גוי? מהי הראיה לכך? מהי**

ההשלכה מכך לקניית פירות מגויים?

47. **הרב יהודה ירוחם פישל פערלא - ביאור על ספר המצוות לרס"ג - עשה סא**

היה נראה לי לומר בזה לדעת רבינו הגאון ז"ל {הרמב"ם}, דהא דממעטינן מ'לאכלה - ולא לסחורה' וכיוצא בזה, אינו לאו הבא מכלל עשה, או עשה בפני עצמו. אלא קאי אלאו ד'לא תקצור, ולא תבצור'. לומר: דלא אמרתי לך לא תקצור ולא תבצור אלא לסחורה ולשאר דברים, אבל לאכלה מותר... וכל שעשה בהן דבר שאינו בכלל אכילה, עבר למפרע בלאו דלא תקצור. דלזה לא הותרה קצירה ובצירה בשביעית...

והיכא שלא היתה הקצירה והבצירה כלל על ידי ישראל, אלא נשרו ברוח, או על ידי בהמה או נכרים, ודאי לית בה איסור אלא מדבריהם. ולזה שפיר קרי לאיסור סחורה רק אבק שביעית... אין זה אלא כאבק לגבי עיקר איסור קצירה ובצירה. דאי לאו איסור קצירה ובצירה לא היה מקום לאיסור סחורה כלל... והכא נמי איסור סחורה לגבי איסורי קצירה ובצירה כאבק שעולה מהן...

ומדברי התוספות (בפרק לולב הגזול שם) משמע דאפילו עיקר איסור סחורה ליתא מדאורייתא אלא בשלקטן הוא עצמו על דעת למכרן. אבל נלקטו על ידי אחרים או שלקטן הוא עצמו לאכלה מותר מהתורה למכרן בכל ענין... ועל כל פנים ודאי טעמא בעי מאי שנא לקטן הוא ומאי שנא לקטו אחרים. סוף סוף קעביד סחורה בפירות שביעית? ועל כן מוכרח מזה כמו שביארנו. דקרא דלאכלה אדלעיל מיניה קאי. על לאו דלא תקצרו ולא תבצרו. והוי ליה כאילו כתיב לא תקצרו ולא תבצרו כי אם לאכלה ולא לסחורה ושאר דברים שאינם לאכלה.

תחילתו בסחורה - לדעת המבי"ט פירות שצמחו בקרקע הגוי קדושים בקדושת שביעית. לאשתועי דינא - לדבר איתו בדין, כלומר: הגוי לא מציית לדיני ישראל, לכן לא ניתן לחייב אותו לדיננו. לכן גם הקונה מהגוי יקבל את זכויות הגוי.

שכל זה - כל דיני קדושת שביעית ואיסור סחורה, נובעים מכך שהפירות והכסף נקראים 'קדוש'. ביקשו לגנוז... - רצו לאסור בשימוש את כל המטבעות בעולם, כיון שמעורבים בהם מטבעות של 'הקדשי' שהיו מיועדים לקרבנות ונבזזו בחורבן. דינרא הדרייאנא... - סוג מסוים של דינר.

- ❖ מהו חידושו של הרב פערלא לגבי איסור סחורה, ואיך הוא משליך על איסור סחורה מגוי?
- ❖ האם לפי דבריו איסור סחורה מוטל על המוכר או על הקונה? מהו ההיתר הנוסף בדבריו בהיתר סחורה?
- ❖ עיון נוסף: האם הוא סובר כמבי"ט (מקור 44)?

48. **רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק - אור שמח הלכות מאכלות אסורות - פרק ח הלכה יז**
 כתב המבי"ט (מקור 44)... ביאור דבריו: דאיסור הסחורה בפירות שביעית אינו כמו בשאר איסורים, דחששה רחמנא שמא יאכל וכיוצא בזה, רק דהאיסור הוא משום דשביעית הפקר הוא, וכי מצי זכי להו אמרה תורה רק לאכול, לא לסחורה ולא להפסיד, דזה שויר בזכות הזוכה... ואין בידו לסחור אותם, וכיון דסיבתו הוא מההפקר, וגוי לאו בר הפקירה הוי... ואף על גב דאין קנין לגוי, מודה שיש לו קנין נכסים: אכילת פירות. ונמצא, דמה דזכי בהפירות זוכה לגמרי, ואין עליהן איסור סחורה. כן נראה לפרש דבריו, כיון שכן תו אינו תופס דמיו, כיון דלא שייך בהו דררא דסחורה, דהגוי זכה בהן לגמרי. וישראל אתי מכחו, והמהרי"ט סימן מ"ג כתב מטעם אחר.

- ❖ מהו הטעם לאיסור הסחורה לדעת ה'אור שמח'? איך זה משליך על איסור סחורה בפירות גוי?

הרב אברהם יצחק הכהן קוק - הקדמה לשבת הארץ

שנת שבתון מוכרחת היא לאומה ולארץ, שנת שקט ושלוחה, באין נוגש ורודה, "לא יגוש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לד"י שנת שויון ומרגוע, התפשטות הנשמה בהרחבתה אל היושר האלוקי המכלכל חיים בחסד.
 אין רכוש פרטי מסוים ולא זכות קפדנית, ושלוש אלוקי שורר על כל אשר נשמה באפו. "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה, לך ולעבדך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך, ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל".
 אין חילול קודש של קפדנות רכוש פרטי בכל תוצאות יבולה של שנה זו, וחמדת העושר המתגרה על ידי המסחר משתכחת, "לאכלה ולא לסחורה". עין טובה והוקרה נאמנה באה לכל ברכת ד' אשר בפרי ארץ, "לאכלה ולא להפסד".
 והאדם חוזר אל טבעו הרענן, עד אשר לא יצטרך לרפואות למחלות, שהן באות ברובן על ידי הריסת המשקל של החיים, בהתרחקם מטהרת הטבע הרוחני והחומרי, "לאכלה ולא למלוגמה ולא לרפואה ולא לעשות בה אפיקטוזין". רוח קדושה ואצילות שפוכה על פני כל, שבת שבתון יהיה לארץ, - שבת לד"י!

יחידה א: המקור לאיסור סחורה

- 2-1. בתורה נאמר 'והיתה שבת הארץ לכם לאכלה', ונכתב בגמרא שפסוק זה מהווה מקור לאיסור סחורה: 'לאכלה - ולא לסחורה'.
- 3-4. בספר המצוות לרמב"ם לא נמנה איסור הסחורה כמצווה. לדעת רמב"ן יש להכליל במנין המצוות את המצווה לאכול פירות שביעית, שממנה נובע איסור הסחורה. (ראיית הרמב"ן מלשון התורה שמייעדת את הפירות לאכילה, ולא בלשון 'תעזוב' ממנה משמע שהתורה לא מקפידה על אכילה בדווקא). ערוך השולחן ביאר שרמב"ם מסכים עם הרמב"ן שיש איסור 'לאו הבא מכלל עשה' של סחורה, אלא שהרמב"ם לא מונה מצווה במניין המצוות אלא אם חכמים ציינו במפורש שהיא מצווה.

איסור סחורה - 'אבק שביעית'?

- 5-9. הגמרא בקידושין התייחסה לעונש החמור המוטל על מי שסוחר בפירות שביעית, למרות שהאיסור קל - 'אבק שביעית'. תוספות כתב שעיקר איסור שמיטה הוא בעבודת הקרקע - האסורה באיסור לאו, וסחורה - האסורה רק בעשה, מכונה אבק שביעית. וכן דעת המאירי. מהר"ם בן חביב באר שהתורה אסרה סחורה על מנת שלאנשים לא יהיה כדאי לזרוע לזרוע לחרוש ולקצור, לכן סחורה אינה עיקר איסור שביעית. מדברי רבינו גרשום משמע, שעיקר האיסור הוא לאצור ולצבור פירות שביעית עד אחר השמיטה, ואסורה הסחורה שעלולה לגרום לסוחרים לאצור (סחורה אינה מפריעה לאכילת הפירות, ואילו כשהפירות נשמרים ונאצרים אי אפשר לאכול מהם).

שיטת הערוך - סחורה אסורה מדרבנן?

- 10-11. מהר"ץ חיות סבר שלפי הערוך סחורה בשביעית אסורה רק מדרבנן (אפשר להסביר שכוונת הערוך היתה רק להדגים שפירוש המונח 'אבק איסור' - איסור שאינו חמור בהשוואה לאיסורים אחרים. אבל גם לדעתו סחורה בפירות שביעית אסורה מן התורה). מאירי (ראש השנה) כתב שכיון שאיסור סחורה לא מפורש בתורה, הוא נחשב כמדברי סופרים.

יחידה ב: מהותו של איסור סחורה

איסור סחורה נובע מדין ביעור שביעית

- 12-16. רש"י כתב שאסור לסחור בפירות כיון שהפירות ודמיהם צריכים להתבער, וכשעושים סחורה, גם עלולים להצניע את הפירות והכסף ולא לבער אותם. תוספות הקשו עליו, שאם הטעם לאיסור סחורה הוא בגלל החשש להפרת חובת הביעור, אם כן יהיה מותר לסחור בצמחים שיש בהם קדושת שביעית ואין נוהג בהם ביעור? מנחת יצחק כתב בשם פני יהושע, שאכן לפי רש"י יש להתיר סחורה בצמחים אלו. שבת הלוי כתב שגם לדעת רש"י יש איסור סחורה בצמחים שאין בהם ביעור, כי חוששים שלא ישמור על הכסף בקדושתו. ונקט 'ביעור' כיון שדיבר על פירות שאוכלים אותם. מקדש דוד סבר שלכתחילה יש לסיים את אכילת כל צמחי השביעית בשנה השביעית, וזמן הביעור רק אוסר צמחים החייבים בביעור וטרם נאכלו עד אליו, ולכן הדין לסיים את הפירות שייך בכל הצמחים. ומכל מקום כתב שאם ליקט פירות בשמינית, יתכן שאין לרש"י איסור סחורה.
17. לדעת רבינו יהונתן סחורה אסורה רק כשהמוכר משייר מהכסף ולא מבער אותו בזמן ביעור שביעית (כמו לשיטת רש"י).

איסור סחורה נובע מחשש להפקעת קדושת השביעית

- 18-19. רשב"א כתב שמשמעות איסור הסחורה היא שאין לקנות בדמי שביעית דברים שאינם נתפסים בקדושה. לכן גם אסור לפרוע חוב בפירות שביעית, כיון שאין מה שייתפס בקדושה תמורת הפירות. ריטב"א כתב גם הוא שפירוש הציווי 'לאכלה' הוא שאין לקנות בפירות שביעית או בדמיהם דברים

שאינם ראויים למאכל אדם או בהמה, כגון עבדים וכלים. מעבר לכך, אין איסור סחורה, וניתן למכור פירות שביעית בכל כמות שירצה.

האיסור רק כשמוכר באופן מסחרי-סיטונאי

21-20. רמב"ם כתב שמותר למכור מעט פירות שביעית, מעבר לכך יש איסור סחורה. ר"י קורקוס כתב שממקורות רבים רואים שיש מסחר מותר בפירות שביעית, לכן צריך להסביר שמסחר מועט מותר. **24-22. בגמרא בסנהדרין** נכתב שתרומה שנפלה לתוך שביעית ולא התבטלה ברוב מספיק, תרקב ולא תמכר לכהנים (פיתרון שהיינו נוקטים בו אילו התרומה היתה מתערבת בפירות חולין), כיון שהכהנים חשודים על השביעית. **תוספות** הוכיחו מכאן שמותר למכור באופן אקראי פירות שביעית, ורק בגלל שהכהנים חשודים על השביעית לא מוכרים להם. **תוספות הרא"ש** כתב שעוברים על סחורה רק כשקנה על מנת למכור ולהרויח, או כשמוכר בשוק. והסיבה שאסור לפרוע חוב היא בגלל שלא נתפס דבר תחתיו (**ההסבר לאיסור פרעון החוב הוא כהסבר ריטב"א ורשב"א, אך הם חולקים אם יש איסור סחורה כשקונה בדמים דברים הראויים למאכל**).

יחידה ג: גבולות איסור סחורה

על אילו גידולים חל איסור סחורה

27-25. הרמב"ם פסק שאם הסיקו מרחץ גם בתבן וקש הקדושים בקדושת שביעית, מותר לרחוץ בהם וגם לשלם עבור הרחיצה כסף. **כסף משנה** הסביר שלמרות שמשלם למרחץ אין בזה איסור סחורה, כי סחורה אסורה רק בדבר הראוי לאכילת אדם, ולא במאכלי בהמה. **'בינת אדם'** הקשה על כסף משנה שבמאכלי בהמה יש איסור 'לאכלה - ולא להפסד', ומאותו טעם יהיה בהם גם איסור 'לאכלה - ולא לסחורה'. הוא מבאר שטעמו של הרמב"ם שבמרחץ אין איסור סחורה, הוא שהתבן הקדוש בקדושת שביעית כבר נשרף (**יתכן שבאופן זה הסחורה מותרת, כיון שאינו נראה כסוחר בפירות שביעית**).

שלב גידול הפרי שהחל ממנו מתחיל איסור הסחורה

29-28. נבחר מכסף כתב שמותר למכור את הפירות לפני שהגיעו לשיעור גידול של 'פול הלבן'. כי כמו שאין איסור להפסיד את הפירות בשלב זה, כי עדיין אינם קדושים בקדושת שביעית, כך גם אין איסור לסחור בהם בשלב זה. **תורת הארץ** הביא דברי הרב צבי פסח פרנק שכתב שמן התורה אין איסור סחורה לפני שהגיעו לשיעור גידול זה, אבל יש איסור מדברי חכמים (**וחכמים לא גזרו על מכירה לחשוד בשלב זה**). תורת הארץ עצמו סובר שיש איסור סחורה מן התורה גם בשלב גידול זה (**המשנה אסרה למכור לחשוד רק משלב שהפירות הגיעו לעונת המעשרות, כי עד שלב זה ממילא אסור לקטוף את הפירות, וכשהם מחוברים אין אפשרות לזכות בהם. לדעת רש"ש ניתן לזכות בפירות בעודם מחוברים לקרקע**).

יחידה ד: פרעון חוב מדמי שביעית

האם פריעת חוב היא סחורה גמורה?

32-30. המשנה בקידושין פסקה שאדם שקידש בפירות שביעית, הקידושין חלים. **הגמרא** מוכיחה מכך שמקדש בפירות שביעית מקודשת. **תוספות** כתבו בהסבר הראשון שלמרות שאסור לפרוע חוב מפירות שביעית, מותר לקדש בהם אשה, כי חכמים הקילו משום פריה ורבייה. לפי ההסבר השני לכתחילה אסור לקדש בפירות, אבל בדיעבד מקודשת. **חזון איש** כתב שהאיסור לפרוע חוב בפירות שביעית אינו כמו סחורה שאסורה מדאורייתא, אלא משום שמשתמש בהם למטרה שחכמים לא התירו, שהרי בפירות שנשארו לאדם מותר לסחור ואסור לפרוע חוב. מהתירוץ הראשון תוספות הוא מוכיח שהאיסור לפרוע חוב בפירות שביעית הוא מדרבנן.

משלוח מנות מפירות שביעית

33-35. **התוספתא** פסקה שאין פורעים חובות ותגמולים מפירות ודמי שביעית, ורק מותר לשלוח גמילות חסדים כשמודיעים למקבל שאלו פירות שביעית. **תורה לשמה** כתב שלמי שקיבל משלוח מנות אסור להחזיר משלוח מפירות שביעית, כיון שנהוג שמקבל משלוח המנות מחזיר בחזרה, יוצא שפורע את חובותיו מפירות שביעית. **שבט הלוי** העיר שיש מחלוקת ראשונים אם מותר להחזיר משלוח מנות מפירות שביעית, ויש מקום להחמיר, ואין מוחים במי שמיקל.

36-39. **לדעת שבט הלוי**, בכל מקרה, את משלוח המנות הראשון אסור לשלוח מפירות שביעית מכיון שיוצא בו ידי חובת תקנת חז"ל. **משנת יוסף** כתב שני טעמים לכך שאם שלח את המשלוח הראשון מפירות שביעית, בדיעבד יצא: א. גם כשמבצעים מקח מפירות שביעית באיסור - המקח תקף בדיעבד. ב. משלוח מנות ניתן לשם הרביית הנאה ושמחה, והמשלוח משמח את המקבל גם כשניתן מפירות שביעית. **הרב שלמה זלמן אויערבך** כתב שמותר גם לכתחילה לתת משלוח מנות מפירות שביעית, וכן להחזיר משלוח מנות כזה, כיון שימשלוח מנות אינו חוב גמור. האיסור קיים רק כשאדם שולח על מנת לקבל משלוח אחר תמורת המשלוח שלו. **הרב רווח** גם הוא מתיר לשלוח משלוח מנות מפירות שביעית כיון שמצווה אינה פריעת חוב. כמו כן קיום מצווה מדרבנן אינה מוגדרת כפריעת חוב (**כי מצווה דרבנן אינה מוגדרת כחוב, בניגוד למצווה דאורייתא**).

יחידה ה: איסור סחורה על הקונה או המוכר?

40-44. **מאירי** כתב שאם קונה מעם הארץ פירות שביעית, הוא מכשיל אותו באיסור סחורה (**המוכר עובר באיסור סחורה. יתכן שגם הקונה יעבור על איסור סחורה אם יקנה הרבה פירות**). **מהר"ם בן חביב** כתב במפורש שהאיסור על המוכר ולא על הקונה. **הרב שלמה זלמן אויערבך** דן בדברי המבי"ט: מדברי **המבי"ט** ניתן לדקדק שיש פעמים שרק המוכר יעבור על איסור סחורה, ועל הקונה אין איסור סחורה (אלא רק איסור לפני עוור לא תתן מכשול). ולכן כשהקונה סובר כשיטות שבפירות יש קדושת שביעית, והמוכר סובר כשיטות שאין בהם קדושת שביעית - מותר לקונה לקנות מהמוכר. **מקנה** סובר שאיסור הסחורה חל גם על הקונה, ולכן כשאשה מינתה שליח שיקבל עבורה קידושין, והאיש רוצה לקדש בפירות שביעית - השליחות תתבטל, כי 'אין שליח לדבר עבירה' (**אילו האיסור היה רק על המוכר, השליח שהאשה מינתה לא היה עובר עבירה, ושליחותו לא היתה מתבטלת**).

יחידה ו: סחורה בפירות שהגיעו מגוי

45. **מבי"ט** כתב שיש להקל ולסחור בפירות שהגיעו מגוי, מכיון שהקונה יכול לומר שהוא מגיע מכח אדם שלא ניתן לאסור עליו סחורה. לדעתו אין להתיר איסורים אחרים, כי הוא סובר שיש קדושת שביעית בפירות גוי. **מהר"ם בן חביב** כותב כמו המבי"ט בצירוף הסיבה ששביעית בזמן הזה מדרבנן.

46. **מהרי"ט** מתיר לקנות מגוי פירות מטעם אחר: איסור סחורה הוא בגלל הקדושה שבפירות ובכסף, אך כסף שהגיע לידי גוי, נפקע מקדושתו ומותר בסחורה.

47-48. **הרב פערלא** כותב שלדעת הרמב"ם סחורה אינה נחשבת לאיסור עשה עצמאי, אלא חלק מהאיסור לקצור ולבצור לצורך סחורה. לכן במקרה שגוי בצר את הפירות, או שהפירות נשרו מאליהם, אין לאסור את הפירות בסחורה. הוא מחדש שלא יהיה איסור גם אם יהודי אחד קוטף את הפירות, ויהודי אחר מוכר (**האיסור על המוכר, ורק אם קטף בעצמו את הפירות**). **אור שמח** מבאר שאיסור סחורה והיות שגוי מופקע ממצוות הפקרת פירות שביעית, אין לו איסור סחורה, וגם לישראל שבא מחמתו אינו מצווה באיסור זה.

בחנו את עצמכם:

1. האם איסור סחורה נמנה במניין המצוות?
 א. מוני המצוות העיקריים (הרמב"ם, רס"ג והחינוך) מונים את המצווה הזו.
 ב. הרמב"ם מנה, והרמב"ן משיג עליו, שצריך להוריד את המצווה, כיון שהיא נכללת במצווה הכללית של שמיטה שמנה הרמב"ם במקום אחר.
 ג. הרמב"ם משמיט, ורמב"ן כותב שצריך למנות את המצווה: 'לאכלה ולא לסחורה'.
 ד. הרמב"ם כתב במצוות הפקרת הפירות שחלק מההפקר הוא גם לא לסחור בהם, לכן הוא מנה את המצווה אך לא כמצווה נפרדת.
2. לדעת המהר"ם בן חביב, מדוע איסור סחורה מכונה 'אבק שביעית'?
 א. כיון שהוא לא פוגע ביכולת לאכול את הפירות הוא נחשב לאיסור קל.
 ב. כיון שהאיסור נועד רק על מנת למנוע את עבודות הקרקע.
 ג. כי איסור סחורה, הוא כמו אבק: אמנם הוא איסור קטן, אבל עלול להגיע לכל מקום.
 ד. יש המון קולות באיסור הסחורה, והוא לא מוחלט כמו איסור העבודה בקרקע, לכן הוא פחות חמור ונקרא 'אבק שביעית'.
3. להבנת מהר"ץ חיות בדברי הערוך, מהי רמת איסור סחורה, ומדוע הוא איסור קל - 'אבק'?
 א. דרבנן, לכן הוא איסור קל.
 ב. לאו הבא מכלל עשה, ובגלל שהוא נחשב כעשה הוא איסור קל.
 ג. לאו שיבכללותו ואין לוקים עליו, לכן מכונה איסור קל למרות שאינו כזה.
 ד. איסור עשה, הוא קל בגלל שיהותר מכלליו ויש לו היתרים באופנים רבים.
4. מהי קושיית תוספות על פירוש רש"י בטעם איסור סחורה?
 א. לרש"י האיסור הוא איסור לאו מהתורה. קשה לשיטתו: מדוע מותר למכור קצת?
 ב. לרש"י איסור סחורה הוא כדי שלא יאספו הרבה מההפקר. קשה לשיטתו: בצמחים שנשארו בשדה אחרי שכולם לקטו הסחורה צריכה להיות מותרת?
 ג. לרש"י האיסור נובע מחשש עבודה בקרקע. קשה לשיטתו: מדוע פירות האילן הגדלים מאליהם אינם מותרים?
5. מתי אסורה סחורה לשיטות רשב"א וריטב"א?
 א. כשמוכר הרבה יחד.
 ב. כשהמוכר קונה בכסף שקיבל מהמכירה דברים האסורים בקנייה.
 ג. כשהמוכר מוכר בחנות מסודרת (ושוקל ומודד).
 ד. כשהקונה אינו שומר על קדושת השביעית בפירות שקנה.
6. מדוע לא מוכרים תרומה שהתערבה עם פירות שביעית (פחות ממאה) לכהנים?
 א. כי כהנים חשודים לזלזל בקדושת שביעית.
 ב. כי אסור למכור להם - באיסור סחורה.
 ג. חוששים שהכהנים יזלזלו, ויאכילו גם לישראלים, כי יחשבו שהפירות שביעית.
 ד. מוכרים לכהנים במקום שיש כהנים, ובסוגיה מדובר במקום שאין כהנים.
7. האם סחורה אסורה גם בדבר הראוי למאכל בהמה?
 א. לכולי עלמא - אסורה.
 ב. לדעת הכסף משנה - אין איסור. לדעת החכמת אדם - יש איסור.
 ג. אין איסור סחורה, אך יש איסור הפסד.
 ד. אם הצמח ראוי לבהמה בלי הכנה נוספת - יש איסור, אם צריך עוד הכנה על מנת שיהיה ראוי לבהמה אין איסור סחורה.
8. מהי ראיית החזון איש לכך שהאיסור לפרוע חוב מפירות שביעית הוא מדרבנן?
 א. מהגמרא שמתירה לפרוע חוב בזמן הזה.
 ב. מדברי הרשב"א שפריעת חוב היא משום חשש שהמוכר לא ישתמש בדמי השביעית כדין, נראה שאין זה דין דאורייתא.
 ג. מדברי התוספתא שגומלים חסדים בפירות שביעית, שהרי אם היה איסור דאורייתא לפרוע חוב היה אסור גם לגמול.
 ד. מדברי התוספות שחכמים הקילו לקדש אשה בפירות שביעית משום פרייה ורבייה.

1. האם איסור סחורה נמנה במניין המצוות?
 א. מוני המצוות העיקריים (הרמב"ם, רס"ג והחינוך) מונים את המצווה הזו.
 ב. הרמב"ם מנה, והרמב"ן משיג עליו, שצריך להוריד את המצווה, כיון שהיא נכללת במצווה הכללית של שמיטה שמנה הרמב"ם במקום אחר.
 ג. הרמב"ם משמיט, ורמב"ן כותב שצריך למנות את המצווה: 'לאכלה ולא לסחורה'.
 ד. הרמב"ם כתב במצוות הפקרת הפירות שחלק מההפקר הוא גם לא לסחור בהם, לכן הוא מנה את המצווה אך לא כמצווה נפרדת.
2. לדעת המהר"ם בן חביב, מדוע איסור סחורה מכונה 'אבק שביעית'?
 א. כיון שהוא לא פוגע ביכולת לאכול את הפירות הוא נחשב לאיסור קל.
 ב. כיון שהאיסור נועד רק על מנת למנוע את עבודות הקרקע.
 ג. כי איסור סחורה, הוא כמו אבק: אמנם הוא איסור קטן, אבל עלול להגיע לכל מקום.
 ד. יש המון קולות באיסור הסחורה, והוא לא מוחלט כמו איסור העבודה בקרקע, לכן הוא פחות חמור ונקרא 'אבק שביעית'.
3. להבנת מהר"ץ חיות בדברי הערוך, מהי רמת איסור סחורה, ומדוע הוא איסור קל - 'אבק'?
 א. דרבנן, לכן הוא איסור קל.
 ב. לאו הבא מכלל עשה, ובגלל שהוא נחשב כעשה הוא איסור קל.
 ג. לאו שיבכללותו ואין לוקים עליו, לכן מכונה איסור קל למרות שאינו כזה.
 ד. איסור עשה, הוא קל בגלל שיהותר מכלליו ויש לו היתרים באופנים רבים.
4. מהי קושיית תוספות על פירוש רש"י בטעם איסור סחורה?
 א. לרש"י האיסור הוא איסור לאו מהתורה. קשה לשיטתו: מדוע מותר למכור קצת?
 ב. לרש"י איסור סחורה הוא כדי שלא יאספו הרבה מההפקר. קשה לשיטתו: בצמחים שנשארו בשדה אחרי שכולם לקטו הסחורה צריכה להיות מותרת?
 ג. לרש"י האיסור נובע מחשש עבודה בקרקע. קשה לשיטתו: מדוע פירות האילן הגדלים מאליהם אינם מותרים?

9. האם אדם שקיבל משלוח מנות בפורים יכול להשיב משלוח מנות מפירות שביעית?
- יכול להשיב משלוח מנות, אם הוא כבר שלח משלוח אחד.
  - אם שלח על מנת לקבל, אסור להשיב לו מפירות שביעית, אחרת - מותר.
  - לדעת התורה לשמה - אסור כי זה תשלום חוב. לדעת הרב שלמה זלמן אויערבך - מותר כי זו לא חובה אלא מצווה.
  - יכול להחזיר משלוח מנות אחרי פורים ולא בפורים, על מנת שלא יפרע חוב מדמי שביעית.

10. לדעת הרב פערלא, מהו המקור לאיסור הסחורה לדעת הרמב"ם, ומהן הקולות שנובעות מהגדרה זו?
- 'לאכלה - ולא לסחורה', לכן רק צמחים הראויים לאכילת אדם אסורים בסחורה.
  - 'והיתה שבת הארץ לכם' - ולא לאחרים, לכן רק פירות שמורים אסורים בסחורה.
  - 'לא תקצורי' אלא לצורך אכילה, ולא לצורך סחורה. לכן אם גוי או יהודי אחר קצר יהיה מותר לסחור בפירות.
  - 'תשמטנה ונטשתה', אם מפקיר את הפירות אינו יכול לסחור בהם, לכן אם הפקיר את הפירות וחזר וזכה בהם, יכול לסחור בהם.

תשובון:

1. ג
2. ב
3. א
4. ד
5. ב
6. א
7. ב
8. ד
9. ג
10. ג

שנת ה'שבע

זה הזמן שלך

מה הן מטרות השמיטה?
האם עלי לוותר על החובות שחייבים לי?
האם יש צורך להפריש תרומות ומעשרות בשנה זו?
מה זה "ספיחין"?

972-2-5371485 | shmita@eretzhemdah.org